Versnelling van de transitie naar duurzaam en gezond voedsel

Two-pager Regiodeal Foodvalley - 31 augustus 2018

Partijen	Welke partijen doen het voorstel? Waaruit blijkt de Triple Helix samenwerking?
	Regio FoodValley, de provincies Gelderland en Utrecht, de Wageningen University and Research (WUR) en de Universiteit Utrecht (UU), LTO Gelderse Vallei en de VNO-NCW doen het voorstel voor een Regiodeal. Bij de voorbereidingen van de Regiodeal zijn ook talrijke andere partijen betrokken zoals agrarische bedrijven, veevoerbedrijven, specifieke agro-expertise (zoals het Poultry Expertise Centrum en de ICT Campus Foodvalley), de Rabobank, Danone Nutricia Research, kennisinstellingen van het MBO en HBO (zoals de Aeres Groep en de CHE), UMC Utrecht, het Sustainable Food Initiative, Prinses Maxima Centrum voor kinderoncologie, Ziekenhuis de Gelderse Vallei, Netherlands Center for One Health (NCOH) en vele anderen. De Triple Helix samenwerking blijkt uit de coalitie van partijen die de Regiodeal indienen. Samen is inhoud gegeven aan de Regiodeal en staat men garant voor de cofinanciering van de deal.
Regio	Omschrijf het geografisch gebied (waar de deal betrekking op heeft).
	De partners van de Regiodeal zijn gevestigd in de regio FoodValley (dat bestaat uit acht gemeenten: Barneveld, Ede, Nijkerk, Wageningen, Veenendaal, Rhenen, Renswoude en Scherpenzeel) en de provincies Gelderland en Utrecht.
Opgave	Omschrijf de regionale opgave, geef daarbij aan: - Waarom die kenmerkend is voor de regio - Het meervoudige karakter - Waarom het Rijk moet bijdragen - Het verwachte regio-overstijgende effect - Waarom het de draagkracht van de regio te boven gaat

	Kern van de regiodeal De centrale opgave van de Regiodeal is *het versnellen van de transitie naar duurzaam en gezond voedsel*. Daarmee hebben we de hele waardeketen in het vizier: van productie tot consumptie, van het prille leven tot de oude dag. Deze opgave past niet binnen één beleidsterrein en is daarmee meervoudig van aard. De transitie raakt aan beleidsterreinen als gezondheid, duurzaamheid, landbouw, economie, voedsel en onderwijs en heeft daarmee een meervoudig karakter. **Kracht en ervaring in de regio** De opgave past bij de regio omdat in de regio een veelvoud van kennisinstellingen (WO, HBO en MBO) en R&D Bedrijven is gevestigd met expertise op voeding en gezondheid. Daarnaast hebben we bewezen dat we succesvol kunnen innoveren in de agrarische sector (mét de sector), is er een sterke agro-(kennis)economie (met partijen als Denkavit en Jansen Poultry), hebben we internationale topspelers in de regio in de Agrofoodsector zoals Unilever, Friesland Campina en in de Lifescience & Health sector sterke partijen zoals bijvoorbeeld Danone Nutricia Research. Tot slot hebben we een goede functionerende Triple Helix samenwerking. **Partnerschap met het Rijk; belang van boven-regionale samenwerking** Het Rijk moet aan deze opgave bijdragen omdat de transitie in duurzaam en gezond voedsel een grote, maatschappelijke opgave is van (inter)nationaal belang. De versnelling van de transitie kan niet alleen gedragen worden door de regio met haar partners. Wij hebben het Rijk nodig bij het veranderen van regelgeving, te beginnen met experimenteerruimte, het realiseren van bovenregionale impact, financiële impulsen en het opschalen van initiatieven (om resultaten beschikbaar te maken voor heel Nederland - denk aan de fijnstofaanpak-). De kracht van de FoodValley verbonden met de andere krachten in Nederland op dit terrein maken uiteindelijk de beoogde systeemverandering succesvol op nationaal niveau.
Doel en ambitie	Ambitie op de lange termijn (waar wil je als regio staan als de opgave is aangepakt).
	Ambitie regio We versnellen de transitie naar duurzaam en gezond voedsel door: - in de veehouderij te experimenteren met nieuwe stallen en andere duurzame productietechnieken en de resultaten van onze innovaties grootschalig beschikbaar te maken voor de boerenbedrijven van de toekomst. - mensen te verleiden tot het eten van gezond en duurzaam voedsel door innovatieve experimenten in de ruimtelijke, sociale en zorgomgeving en gezonde voeding een belangrijke plek te geven in curatieve en preventieve gezondheidszorg. - in mainport FoodValley wetenschap, praktijkonderwijs, starters en bestaande bedrijven bij elkaar te brengen om innovaties toe te passen in nieuwe en bestaande producten, met het WFC als internationale etalage voor het Nederlandse voedselbeleid van de toekomst.
Voorgestelde aanpak	De voorgestelde aanpak op hoofdlijnen, aandacht voor: - Integraliteit - Doelrealisatie en bijdrage aan brede welvaart - Output (resultaat) & outcome (effect)

	- Aansluiting bij Rijksbeleid/Regeerakkoord

	Aanpak op hoofdlijnen **1. Transitie primaire sector** *Nieuwe innovatieve maatregelen voor een zoveel mogelijk duurzame landbouw met een gezonde leefomgeving voor mens en dier* ▪ Op een groot aantal proeflocaties nieuwe innovaties toepassen. Met behulp van big data monitoren van de effecten van maatregelen op onder meer luchtkwaliteit (fijnstof), grond, water, gezonde bodem, natuur & biodiversiteit, gezonde leefomgeving om de meest effectieve set aan maatregelen te vinden en deze vervolgens beschikbaar te maken voor heel Nederland. ▪ Samen met boerenondernemingen kijken hoe we via een combinatie van regelgeving, eerlijke en nieuwe verdienmodellen (true pricing), kortere voedselketens, nieuwe productiesystemen en andere innovaties de transitie naar duurzamere bedrijfsmodellen economisch rendabel kunnen maken en tegelijkertijd een gezonde leefomgeving kunnen waarborgen voor mens en dier. *Versnellen Innovatie in de (intensieve) veehouderij* ▪ Op te zetten innovatiehubs/-centra rondom varkenshouderij en andere veesoorten ▪ De verbinding tussen de maatschappij en agrariër versterken. *Een impuls aan de productie van alternatieve vormen van voedsel* ▪ Samen met MKB-bedrijven een expertise centrum te realiseren voor de grootschalige productie van insecten. ▪ Kennisontwikkeling aanjagen om de kansen voor het gebruik en toepassing van nieuwe en bestaande eiwitten te vergroten (waaronder de inzet van reststromen van voedsel, grootschalige insectenkweek en de eiwitextractie uit grassen). **2. Gezonde voeding, van prille start tot oude dag** *Mensen verleiden gezonder en duurzamer te eten* ▪ Met nudges (kleine duwtjes) - of andere aanpassingen in de keuzeomgeving - gezondere en duurzamere voedselkeuzes te stimuleren. ▪ Experimenteren met maatregelen in de ruimtelijke ordening om mensen meer in aanraking te laten komen met gezond en duurzaam voedsel. ▪ Samen met bedrijven experimenteren met vitaliteit op de werkvloer. ▪ Omgevings- en leefstijl interventies realiseren bij risicogroepen ter preventie van hart- en vaatziekten en diabetes. ▪ Een World Food Center Experience realiseren waar jaarlijks 350.000 mensen op een aantrekkelijke wijze het eerlijke verhaal over voedsel wordt verteld. *c. Voeding in de zorg verbeteren en in de praktijk brengen* ▪ Voedingszorg voor oncologische patiënten en patiënten met chronische ziekten optimaliseren. ▪ Eiwitrijke voeding en krachttraining voor kwetsbare ouderen borgen in de praktijk.

	▪ Goede voeding en beweging realiseren voor mensen met cognitieve achteruitgang. ▪ Optimale voeding rond operaties aan knie of heup verstrekken. ▪ Met optimale voeding in de eerste 1000 dagen (moeder en kind) bijdragen aan levenslange gezondheid. ▪ Het testen en toepassen van ICT-innovaties als kansrijk spoor voor vernieuwing.

	Kennis van gezond en duurzaam voedsel verbeteren ▪ Verbeteren van de inbedding van voedingsonderwijs in kennisinstellingen met zorgopleidingen (MBO, HBO en WO). ▪ Samen met o.a. Rijk en Voedingscentrum werken aan doorontwikkeling van het voedselonderwijs, waarbij het WFC-Experience de ambitie heeft het nationale voedingseducatiecentrum te worden met ruimtes om het ontstaan, het bewerken en de toepassingen van voedsel te ervaren. **3.FoodValley als mainport werkt aan nieuwe gezonde en duurzame voeding** *Nauwere verbinding tussen innovatie en de consument* ▪ Opzetten van het WFC onderzoeksprogramma gericht op "consumer involvement" bij gezonde en duurzame keuzes op het terrein van voeding. ▪ In het WFC een Living-lab voor het Sustainable Food Initiative inrichten, voor beter inzicht in consumentenvoorkeuren bij productie van duurzame voedingsmiddelen. ▪ Via het WFC een Internationale etalage bieden voor professionele bezoekers over wat Nederland op terrein van duurzaam en gezonde voeding te bieden heeft. *Toegankelijker maken van gedeelde faciliteiten voor MKB en startende ondernemingen* ▪ Vouchers uit geven voor het gebruik van gedeelde faciliteiten voor MKB en startende ondernemingen. ▪ Een gezamenlijke pool van mensen opzetten die de gedeelde faciliteiten kunnen bedienen. ▪ Het uitbreiden van het aanbod van gedeelde faciliteiten gericht, mede op de vraag van MKB en startende ondernemingen. ▪ Het uitbreiden van gedeelde faciliteiten in het algemeen met oog voor duurzame exploitatie. ▪ Aantrekkelijke betaalbare huisvesting voor startende ondernemers realiseren. *Mainportfunctie inrichten* ▪ Een clusterorganisatie opzetten om de mainportfunctie van FoodValley, op het gebied van voeding en gezondheid, te versterken. Hierbij werken we aan de versnelling van innovatie, het verbeteren van het vestigingsklimaat, human capital, promotie en acquisitie en ondernemerschap. Ondersteunen van inhoudelijke programma's, zoals het Sustainable Food Initiative (SFI) en The Protein Cluster (TPC) en aandacht voor langjarige financiering via mogelijkheden InvestNL. ▪ Voorzieningen treffen om de mainportfunctie van FoodValley, op het gebied van voeding en gezondheid, te versterken. Het werken aan de versnelling van innovatie, het verbeteren van het vestigingsklimaat, human capital, promotie en acquisitie en ondernemerschap. Ondersteunen van inhoudelijke programma's, zoals het Sustainable Food Initiative (SFI) en The Protein Cluster (TPC) en aandacht voor langjarige financiering via mogelijkheden InvestNL.

	Integraliteit Door een programmatische aanpak willen we bovenstaande doelen realiseren. De samenhang van de programmatische onderdelen zit hem erin dat de totale aanpak zich richt op de gehele voedselketen. Het eerste onderdeel richt zich op de voedselproductie, de tweede en derde onderdelen gaan vooral over voedselconsumptie en gezondheid en het laatste onderdeel richt zich vooral om de randvoorwaarden voor innovatie in de totale voedselketen. De programmatische aanpak richt zich met alle onderdelen op de praktijk van morgen en investeringen in de toekomst. Onderdeel van de aanpak is in ieder geval het voortzetten en uitbouwen van de aanpak luchtkwaliteit (door een grootschalige kennisintensieve proeftuin te realiseren), experimenten met een meer circulaire voedselvoorziening (met een plek voor reststromen) en de eiwittransitie. **Resultaten** - Er zijn praktische toepassingen ontwikkeld en geïmplementeerd richting meer circulaire en schone voedselproductie, binnen economische en rendabele bedrijfsvormen voor de agrarische sector (met een focus op de pluimvee en kalveren). - De gezonde en duurzame keuze is structureel gemakkelijker doordat we mensen via aanpassingen in de voedselomgeving daartoe effectief verleiden; - Implementatie van succesvolle voeding- en leefstijlinterventies om de ontwikkeling van chronische ziekten tegen te gaan bij risicogroepen (onder andere mensen met een lage sociaal-economische positie (SEP) en/of overgewicht); - Voeding op maat speelt een belangrijke rol in de preventieve en curatieve gezondheidszorg; - Interventies in consumptiepatronen om andere en nieuwe voeding een vast onderdeel van onze voedselkeuzes te laten worden; - We operationaliseren de internationale etalage van de Agrofoodsector en het nationale centrum voor voedselbeleving in het World Food Center; - Succesvolle voorzieningen getroffen om innovaties sneller tot stand te brengen door verbeterde toegang tot gedeelde faciliteiten; - Succesvolle voorzieningen zijn getroffen om FoodValley als mainport AgroFood waar te kunnen maken waarmee we de status van Nederland op AgroFood versterken. **Lange termijn effecten resultaten** - Een florerende en toekomstbestendige landbouwsector die duurzaam is voor mens, dier en omgeving. De duurzame en gezonde voedselkeuze is structureel gemakkelijker geworden. Daardoor gaan we de toename in leefstijl gerelateerde ziekten in Nederland tegen en is het economisch rendabeler geworden om gezond en duurzaam te produceren. - Door verbeterde voeding en leefstijl van onder andere mensen uit risicogroepen en patiënten wordt (a) de tweedeling in de samenleving tegengegaan en (b) de algehele gezondheid en kwaliteit van leven verbeterd en de daaraan verbonden zorgkosten verminderd. - Nederland blijft mondiaal gidsland in duurzaam en gezond voedsel met FoodValley als mainport.

	Aansluiting Rijksbeleid/Regeerakkoord De hierboven beschreven aanpak sluit aan bij het Rijksbeleid/Regeerakkoord doordat het invulling geeft aan de belofte in het Regeerakkoord om de samenwerking in de regio FoodValley te versterken voor het waarborgen van een gezonde leefomgeving voor mens en dier. Daarnaast geeft de Regiodeal ook handvaten om de beoogde verandering in het topsectorenbeleid in te vullen. Zo zijn er nog tal van andere raakvlakken met het Rijksbeleid/Regeerakkoord; het klimaatakkoord, het preventieakkoord, de warme sanering van de varkenshouderij en het voedselbeleid. **Brede welvaart** De bijdrage aan de brede welvaart is dat gezonder en duurzamer geproduceerd voedsel de gezonde leefomgeving waarborgt voor mens en dier. Daarnaast verbetert het de kwaliteit van leven (in relatie tot gezondheid en levensverwachting), vergroot het de economische en ecologische houdbaarheid van de voedselconsumptie en – productie, wordt het economische perspectief van agrariërs verbeterd en wordt de ecologische kwaliteit van de natuur verhoogd.
Doelgroepen	Geef de doelgroepen aan van de Regiodeal en hoe zij betrokken zijn
	We onderscheiden de volgende doelgroepen: - Voedselproducenten (met speciale aandacht voor agrariërs) - Ketenpartijen in de agro- en foodsector - Burgers die wonen in de invloedsfeer van agrarische bedrijven - Veevoerbedrijven en de stalsystemenleveranciers - Voedselconsumenten (gezonde mensen, risicogroepen en patiënten) - Leveranciers en afnemers van de gezondheidszorg - Kennisinstellingen (met speciale aandacht voor het groene onderwijs en R&D (One Health en sociale wetenschappen) - Partners in de gezondheidszorg (ziekenhuizen, instellingen en zorgproffesionals) Al deze doelgroepen zijn op uiteenlopende wijze vertegenwoordigd in de denktanks die meegedacht hebben met de Regiodeal.
Inzet en co-financiering	Omschrijf welke bijdrage partijen dienen te leveren, ingaan op: - Welke samenwerking wordt met het Rijk gezocht (experimenteerruimte, netwerk, verruiming van regelgeving of financiële bijdrage) - Inzet bijdrage regio

	Voor de innovaties in de agrarische sector zoeken we experimenteerruimte en eventueel verruiming (aanpassing) van regelgeving. Om de impact te vergroten van de verschillende proeftuinen, interventies en projecten in de programmatische aanpak hopen we op netwerksteun en soortgelijke ondersteuning voor effectieve coördinatie (in ieder geval als het gaat om de beoogde nationale impact). We zoeken ook de samenwerking in netwerk en partnerschap om de mainportfunctie van FoodValley voor Nederland te effectueren. Dit kan door gezamenlijk te bouwen aan een investeringsplan voor FoodValley voor de lange termijn en het WFC te operationaliseren. Tot slot vragen we financiële bijdragen voor de verschillende programmatische onderdelen vanwege de beoogde nationale impact. De partijen in de regio zijn in staat om de gevraagde financiële bijdrage voor 50 procent te kunnen co-financieren. Naast deze financiële inzet zullen de partijen verschillende onderdelen van de programmatische aanpak uitvoeren.
Structureel karakter	Waarborging van het structurele karakter & Financieringsmodel
	Door de beoogde impulsen van de Regiodeal gaan we uit van een vliegwieleffect met betrekking tot publieke/private investeringen met een multiplier van zes. Daarnaast kan de uitvoering, monitoring en verantwoording van de onderdelen van de programmatische aanpak belegd worden in bestaande langjarige programma's met evenredige (langjarige) financiering. Het totale financiële volume van het programma is 132 miljoen voor de eerste vier jaar. Daarvan is 15 miljoen bedoeld voor de onderdelen met betrekking tot de agrarische sector, 17 miljoen voor de thematiek rondom voeding en gezondheid en 100 miljoen voor het versterken van de mainportfunctie van de FoodValley. Van deze bijdrage vragen we 40 miljoen van het Rijk, en hebben indieners gezamenlijk de intentie om circa 50 miljoen te investeren en is reeds 25 miljoen gereserveerd door private partijen. Dit zijn echter nog indicaties en uiteindelijk moet in verdere uitwerking van financiële arrangementen nader bekeken worden hoe de financiële invulling voor de verschillende onderdelen precies plaatsvindt. Daarbij wordt ook nadrukkelijk gekeken naar meer private investeringen waar dat mogelijk is en naar de mogelijkheden van revolverende financiering via o.m. fondsen vanuit OostNL en InvestNL. Investeerders zoals Rabobank maar ook business angels hebben de voorstellen reeds onder ogen gehad en aangegeven geïnteresseerd te zijn.
Governance	De invulling van governance van het programma
	Een bestuurlijke stuurgroep (gevormd uit de deelnemende partijen van de Regiodeal) zorgt voor de bestuurlijke sturing van de totstandkoming van de Regiodeal. Afhankelijk van de definitieve invulling van de Regiodeal en de lopende, langjarige programma's, waarmee de Regiodeal (of onderdelen) vervlochten kan worden, moet het bestuurlijk arrangement gemaakt worden. Met het huidig inzicht beleggen we de bestuurlijke sturing, monitoring en eindverantwoordelijkheid bij de bestuurlijke stuurgroep van de Regiodeal. Daarbij zijn wij ook bereid om in nauw overleg met het ministerie van Binnenlandse Zaken te innoveren en

	experimenteren met de benodigde bestuurlijke arrangementen (denk daarbij aan financieringsstructuren).